

KAROLINUM POLITEIA

KAROLINUM

ALETTA
J. NORVAL
AVERZIVNÍ
DEMOKRACIE

Averzivní demokracie:

Dědictví a originalita v demokratické tradici

Aletta J. Norval

Vydala Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum
Odborná redakce Ľubica Kobová
Redakce Lenka Ščerbaničová
Grafická úprava Jan Šerých
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
První české vydání

© Univerzita Karlova, 2016

© Cambridge University Press, 2007

Translation and afterword © Jan Bíba, 2016

ISBN 978-80-246-3138-7

ISBN 978-80-246-3483-8 (online : pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum 2017

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Davidovi a Jamesovi

Emerson, když přemýšlí o myšlení nebo o konverzi
jako o opoziční či kritické, nazývá ji averzí.

Cavell, *Conditions Handsome and Unhandsome* (1990, 36)

Opakem k tomu mluvit reprezentativně sám za sebe (se souhlasem
někoho jiného) není: mluvit sám za sebe soukromě.

Opakem je nemít co říct, být bez hlasu, nebýt dokonce ani němý.

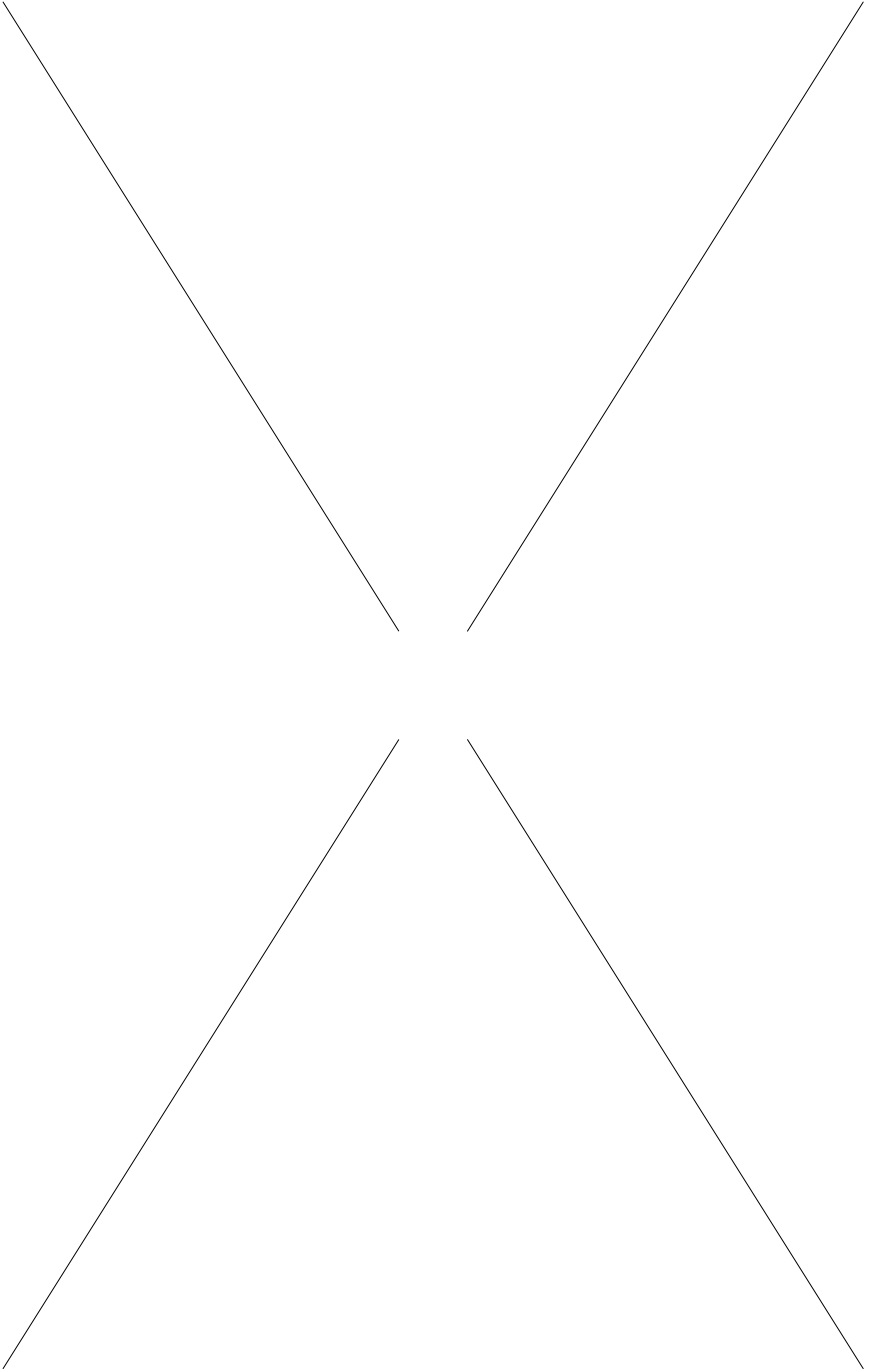
Cavell, *The Claim of Reason* (1982, 28)

Proto počítání jednotek, tj. toho, co se nazývá hlasy nebo v demokracii
volební hlasy [voix]... Čím je hlas nebo hlas ve volbách?

Derrida, *Rogues* (2005, 30)

OBSAH

11	PODĚKOVÁNÍ
11	ÚVOD K averzivnímu pojetí demokracie
31	KAPITOLA PRVNÍ Demokracie, univerzalizace a (ne)shoda
65	KAPITOLA DRUHÁ Demokratická argumentace: rétorika a obrazotvornost
109	KAPITOLA TŘETÍ Demokratická identifikace a změna aspektu
141	KAPITOLA ČTVRTÁ Demokratická subjektivita: příslib demokratického společenství
183	ZÁVĚR Averzivní demokracie – exemplárnost, imaginace a vášeň
209	DOSLOV Proč averzivní demokracie? (Jan Bíba)
217	REDAKČNÍ POZNÁMKA
219	BIBLIOGRAFIE
239	JMENNÝ REJSTŘÍK
235	VĚCNÝ REJSTŘÍK

PODĚKOVÁNÍ

Sepsání této knihy trvalo dlouho. Ráda bych poděkovala přátelům a kolegům za pomoc, kterou mi v různých podobách poskytli během let, kdy jsem na této knize pracovala. Mám štěstí, že působím na katedře, kde není nouze o intelektuální výzvy a inspiraci. Původní ideje této knihy byly zformovány v rámci doktorského semináře *Ideologie a diskursivní analýza* na Essexské univerzitě, kde jsem poprvé učila kurs o Wittgensteinovi pro skupinu doktorandů a postdoktorandů. Studenti tohoto semináře se ukázali jako pozorní a kritičtí čtenáři mé argumentace. Nemohu zmínit tento seminář, aniž bych okamžitě nemusela vzpomenout svůj obrovský dluh vůči Ernestu Laclauovi, jehož pronikavý a vnímavý styl politické analýzy mě inspiroval k tomu, abych se pokusila vypracovat specificky wittgensteinovský přístup k přemýšlení o demokratické politice. Mimoto jsem mu velmi vděčná za jeho úsilí vytvořit a podporovat institucionální prostředí a společenství, v nichž se intelektuální debata a potýkání se s řadou

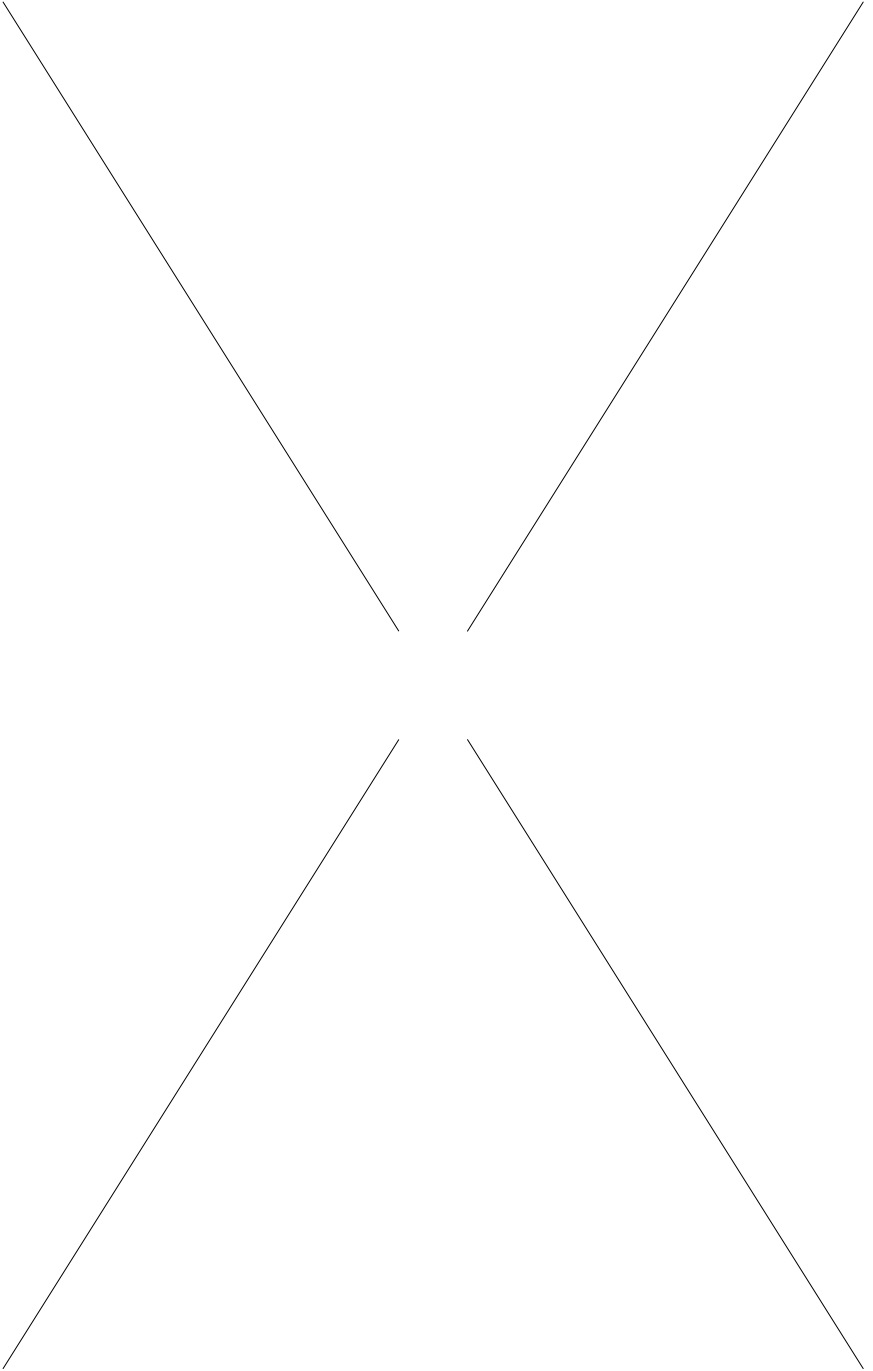
odlišných perspektiv stalo možným. Několik kolegů z Essexské univerzity také četlo a opakovaně komentovalo rané verze a kapitoly této knihy. Především bych chtěla poděkovat členům skupiny pro politickou teorii na Essexské univerzitě za jejich povzbuzení a zapojení do přípravy tohoto projektu. Jsem obzvláště vděčná Albertu Wealovi a Sheldonu Leaderovi, stejně tak Jasonu Glynosovi a Davidu Howarthovi za trpělivé pročitání raných verzí kapitol této knihy. Velmi také oceňuji čas a pozornost, kterou David Howarth a Jason Glynos věnovali čtení a komentování konečné verze rukopisu. James Tully a David Owen četli rukopis pro nakladatelství Cambridgeské univerzity a poskytli mi nesmírnou pomoc, jak co se obsahu argumentů týká, tak strukturování textu. Zvláštní poděkování patří Davidu Owenovi za to, že se se mnou sešel, aby rukopis důkladně prodiskutoval. Nestává se často, aby se autor setkal s tak erudovaným čtenářem. Řada dalších kolegů a přátel mi během různých příležitostí, kdy jsem prezentovala části této knihy, poskytla své komentáře. Michael Freeden mě laskavě pozval, abych přednesla přednášku na Centru pro politické ideologie v Oxfordu, a měla jsem prospěch jak z jeho komentářů, tak z komentářů jeho studentů. Rozpracovanou třetí kapitolu jsem prezentovala na kolokviu k politické teorii na Northwesternské univerzitě, kde Bonie Honig a Linda Zerilli detailně komentovaly mé argumenty. Linda Zerilli mi poté poskytla extrémně pozorný komentář a myšlenkově provokativní otázky. Části argumentů jsem prezentovala také na konferenci v Kodani, kde mi Eva Sørensen a Jacob Torfing z Centre for Democratic Network Governance na Roskildské univerzitě poskytli podporu a vždy se ochotně zabývali mými argumenty. Také Lasse Thomassen z univerzity v Limericku svým obvykle vlídným způsobem prověřil moje argumenty. Konečně Andy Schaap, Samuel Chambers, Alex Thomson a Emilos Christodoulidis mne přinutili znovu promyslet a obhájit mé argumenty na podnětném workshopu, který se uskutečnil v Edinburghu.

Chtěla bych rovněž poděkovat Leverhulmově nadaci, od níž jsem na začátku tohoto projektu získala roční výzkumné volno. Department of Government na Essexské univerzitě mi také v klíčových okamžicích rozvoje projektu velkoryse poskytl studijní volno. Chtěla bych obzvláště poděkovat Davidu Sandersovi za jeho podporu. Jsem také vděčná kolegům, kteří během mého studijního volna po mně převzali vedení studentských prací. Zvláštní poděkování si zde zaslouží David Howarth a Jason

Glynos, kteří za mě převzali dodatečné břemeno učení a vedení prací. Stejně tak si poděkování zaslouží Sarah Birch a Hugh Ward. Měla jsem také velké štěstí, že jsem měla pomoc Noreen Harburt, která byla tak laskavá a poskytla mi v závěrečných stadiích přípravy pomoc s konečnou úpravou bibliografie a úpravou textu. V tomto ohledu bych také ráda poděkovala Johnu Haslamovi, Carrie Cheek, Joanně Breeze a Sue Dickinsonové za jejich pomoc a pečlivou radu při provádění rukopisu procesem konečné přípravy.

Konečně, mám také dluhy více osobní povahy. Jsem vděčná – více než slova mohou vyjádřit – za lásku a podporu od mé rodiny: Jamesovi, jehož srdečné naladění mi umožnilo vidět proces psaní z nadhledu, Davidu Howarthovi, který byl jedním z mých nejkritičtějších čtenářů, mé sestře Betsy Stolzové a mé matce Nandě Norvalové, jejichž povzbuzování mě podporovalo v průběhu celého projektu.

První kapitola byla publikována v S. Critchley a O. Marchart (eds.), *Laclau. A Critical Reader* (Abingdon, Oxon.: Routledge 2004). Třetí kapitola byla publikována v *Political Theory* 34, no. 2 (2006), 229-255.

Úvod

**K AVERZIVNÍMU
POJETÍ DEMOKRACIE**

„Nevycházíme od konkrétních slov,
ale od jistých událostí nebo činností.“¹

Demokratické volby v Jižní Africe a následná zkušenost Komise pravdy a smíření, které obě jsou příkladem tzv. třetí vlny demokratizace, kladou demokratické teorii základní otázky. Například: jakým způsobem dochází k ukotvení demokratických praktik ve společnosti? Jaký je vztah mezi těmito procesy a osvojením si demokratické subjektivity? Jak máme vysvětlit artikulaci politických požadavků a jejich vztah k ustavování politické identity a společenství? I když se tyto otázky zdají být více naléhavé ve společnostech, které se právě nacházejí v období přechodu k demokracii, nejsou zcela nepodstatné pro fungování již ustavených demokracií. Otázky politického společenství, formování a vyjadřování politických

¹ L. Wittgenstein, *Lectures and Conversations on Aesthetics, Psychology and Religious Belief*, ed. C. Barrett (Oxford: Basil Blackwell 1989), s. 3.